

# De Hoed van den Letterkundige

---

Hij gaat met groote stappen langs de straat, den gevulden tesch onder den arm, de jas geknoopt op den op de borst toegevouwen sjarp, het deukhoedje schuin op den voorbarig grijzenden kop, ietwat voorover loopend en kouwelijk, rechthout voor zich starend, onbevreesd voor regen en modder.

Zijn gelaat is lang, scherp en mager, een weinig bleek onder de vale huid, met expressieve oogen, brandend van koorts, die hem doet leven met de helden zijner romans, steeds met de gedachten in een andere wereld, verre, verre...

Zoo komt het dat hij zich slechts alleen bekomert om het land waar zijn volk woont; wat daarbuiten omgaat boezemt hem geen belang in. In Vlaanderen staan de schoonste boomen, wassen de weelderigste vruchten, rijzen de prachtigste torens, wonen de braafste menschen. Hij weet het, want hij kent het land tot in den kleinsten hoek, tot in het verst afgelegene gehucht. En de geschiedenis van het volk kent hij van af het kwam uit den chaos van lang verleden eeuwen tot den dag van heden.

De geschiedenis van dat volk en het volk zelf uit Kerlingaland met zijn groote deugden en zijn kleine gebreken, of liever zonder gebreken, want mijn



vriend ontkent het ieder gebrek. Aldus wordt het geweten van Flor nooit door stormen beroerd en strekt zich alles vlak en breed uit tot zijn diepste voelen.

Deze opvatting wordt bij hem een verdienste, ik geef toe een romantieke verdienste, maar door-eerlijk, omdat ze zijn overtuiging is en alleen een overtuiging tot grondslag van alle eerlijkheid kan gelegd werden.

Zoo ontstonden bij hem de helden van zijn romans tegenover elkander gerijd tot goeden en tot kwaden. Langs den eenen kant de Vlaamsche, langs den anderen kant de slechten, die niet tot de vrienden van zijn volk behooren of tot de Vlaamsche democratie.

Want deze volksschrijver heeft meegeleefd, meegevoeld het leed van zijn volk, de koelies waarvan Pater Stracke zulk somber tafereel heeft opgehangen en dat in niets overdreven is, koelies van zwaar gebint naar 't lichaam en oppervlakkig grof door het gemis aan liefde, rijkdom en menschelijke behandeling, maar bezittend onder den ruwen bolster een groote nobelheid van ziele en dorstend naar de ontplooiing van zijn machtige, doch sluimerende schoonheid.

Eeuwen van onderdrukking, van domhouden, van afzondering, van vervreemding hebben den bolster stevig toegeklikt als staal en velen spannen zich in om de oergoedheid van onze menschen te doen ontwaken en het sterke omhulsel te doen springen.

Onder deze velen is Flor er een met doordrijvende wil. Hij ziet alleen met zijn Vlaamsche oogen, is hierdoor eenzijdig, wat dan weerom een kracht wordt. Het werk van algemeene ontwikkeling zal

morgen aangepakt worden, hij wil eerst zich doen begrijpen, ontroeren, doen luisteren, het hart ontwikkelen, den gang van het volk richten op de baan aan wier einde de oogen lichten van de groote menschelijkheid.

Zoo gaat Flor langs de wegen, waar zijn dagen bloeien in de vlam van zijn idealen en, wijkt hij van den gewonen doen der burgerlijke menschkens af, dan kan hem zulks niet als een ondeugd, maar als een hoedanigheid worden toegeschreven.

Hij is van goede opvatting, van een goed ras en persoonlijk, wat de grootste verdienste van een artist is.

\* \* \*

Hij is van geijkte afkomst; in zijn familie worden de oude traditiën in eere gehouden. Die overleveringen staan geheid in den grond harer diepe overtuiging en wat uit den goeden ouden tijd komt is door de gewoonten gewijd.

Tusschen de familiestukken bevindt zich ook een oude hooge hoed, dien vader lange jaren heeft gedragen en thans door de zonen beurtelings bij groote feestaangelegenheden wordt opgezet.

Flor heeft een instinktmatigen schrik voor 't archaïeke meubel; niet te beteugelen medelijden voelt zijn harte wanneer hij een zijner broeders veroordeeld weet om de buis te dragen.

Zijn vrome ziel wendt zich tot den Heere en hij bidt opdat, voor deze foltering, den feesteling vele zonden zouden worden vergeven.

Menigmaal plagen zijn broeders hem zich eens te «beuizen»; dan krijgt Flor een elastiek gevoel in



zijn lichaam dat hem met kracht doet opbonzen en zijn rechterarm uitsmijt onder den kreet! Nooit!

Nooit? — Zeg niet: Bron, 'k zal nooit van uw waterke drinken! Hoed, 'k zal u nooit opzetten!

Flor zou dit ondervinden.

In een der grootste, nabijgelegen dorpen staat zijn woonst. Dagelijks moet hij naar de stad om het brood voor vrouw en kinderen te winnen.

Voor eenige dagen was het feest op zijn « bak ». Den vooravond verzocht zijn baas, iedereen om des anderendaags in zwarten sliprok of staartjas en met hoogen hoed op, ten feeste te verschijnen.

Flor dacht dat hij op dien stond den grond in zonk.

Toen hij, na de eerste ontroering bemerkte, dat de grond onder zijn voeten zelfs niet gescheurd was, kwam zijn sterke kalmte weer vaardig over hem en vloog de vriendelijkheid als gewoonte over zijn wezen.

Zijn baas, een toonbeeld van hoofscheid en burgerdeugden, wilde hij voor niets ter wereld verdriet aan doen. Des anderendaags zou hij den paaschfrak aanschieten en den hoogen hoed ter leen gaan vragen.

Inderdaad even voor halfacht stond hij den volgenden dag in den stemmigen, zwarten slipjas, 't witte strikje om den halsband, blinkend van feestelijken trots en goedsmoedige vreugde.

Maar den hoogen hoed had hij vergeten. Zulks bemerkte hij eerst toen hij een bekende groette.

Vlugbeens ging het huiswaarts en door zijn broeder werd hem in groote plechtigheid het aartsvaderlijk versiersel opgezet en een paar stappen uitgeleide gedaan.

In 't station trokken de reizigers reeds door de geopende deur naar het tweede spoor, waar zij den trein afwachtten.

In de ruit spiegelde hij zich om zijn eigen schoonheid te bewonderen en het effect van den trouwen familiehoed.

Helaas, tot zijn groote ergernis bemerkte hij dat het lint er aan ontbrak.

Stille zenuwachtigheid tornde aan zijn kalm gestel, onmerkbaar, die zich oplostte in een flauw gepreutel en gansch vervloede toen hij tehuis kwam bij zijn vrouwtje en haar vriendelijke woorden hoorde.

Het lint van een kinderhoed, door haar vlugge handen losgetarnd, was weldra rond den cylinder genaaid; de geruifde dons werd met petrool spiegelglad gestreken en geen haarloos plekje, geen oneffenheid was nog te bespeuren.

Men hoorde in de verte den trein fluiten en met stoomgeweld naar de stede bollen. Dan maar den fiets bereden. Met een kus was Flor de deur uit en den velo op.

't Was een heerlijke, zonnige Decemberdag. De blijheid van den hemel koepelde in satijnen pracht onder 't zonneke uit. Een frissche bries sloeg den fietser om de wangen en deed de slippers van zijn langen jas als vlaggetjes achter na waaien.

Den hoogen hoed trok hij diep op het achterhoofd, zoodat het bovenste der ooren, als twee stukjes lillend vleesch, tegen zijn slapen plakte.

Het ging in snelle vaart. Kippen vloten verschrikt over en weder, honden basten hem achterna, kwâ-jongens begekten hem. Zonder hindernis kwam hij te Antwerpen aan en borg zijn fiets in de groote statie.

Langs kleine straten ging hij naar zijn « bak »; de mooie feestbroek was tegen zijn kuiten gewrongen en met een ijzeren bandje vastgefrommeld; de hoed





stond nog ver achteruit en Flor hijgde van 't felle trappen.

Voor een vischwinkeltje liep hij tegen 't vooruitgestoken ijzer eener uitgevlakte tent en zijn hoed rolde met een smak de vuile goot in.

Flor stond versteld. Dezelfde zenuwachtigheid van dezen morgen welde hem in purperen gloed naar de wangen. Stille prikkelde de huid onder de warme kleederen. Een ongekennde trek deed zijn lichaam sidderen en bracht zijn rechterbeen met een forsche beweging in horizontale lijn vooruit.

Arme hoed! 't Was raak! Holder-de-bolder rommelde hij dansend over de straatsteenen en scheen te kreunen.

— Ziedis! riep een vrouwtje op den dorpel, ziedis, den dië heeft hem al vroeg staan!

Beschaamd, vernederd liep Flor achter den familiehoed, raapte hem op en bleef hem een oogenblik beteuterd aanschouwen.

Het was hem of een oude vriend geslagen was en als een dronkaard betrapt.

Zijn jaging was verdwenen, zijn lippen beefden ressekes nog, iets vochtig overnevelde zijn oogen en zachtjes, zachtjes als een moeder de wangen van haar zieke kind, liet hij de hand streelend over den gekwetsten hoed gaan en prevelde hij hem stille, zoete woordekens toe.



G. RAAL

# ARTISTENLEED

PORTRETTEN EN SCHETSEN

*Aan Raf. VAN OS  
den held van „Jesüetengoed”  
17 April 1918, vriendelijk op-  
gedragen.*

L. OPDEBEEK - UITGEVER - ANTWERPEN

# Inhoudstafel

---

	Bladz.
Artistenleed . . . . .	5
Zwart Polleke . . . . .	13
De Oud-Vrederechter . . . . .	23
'n Stumperd . . . . .	33
De Karnaval van Janneke . . . . .	42
Van een Naaisterke en een Metsersknappe . . . . .	50
Draai Keuningen . . . . .	54
Landverhuizers . . . . .	59
Uit het Leven van Kanunnik Van Haecke . . . . .	65
Vader De Beucker . . . . .	72
Ten Kerstennacht in het Jaar 1912 . . . . .	78
De Hoed van den Letterkundige . . . . .	87
Boomen . . . . .	94
Naar Oud-Vlaanderen . . . . .	103
Jan Bart . . . . .	127